

УДК 811.111

Л. С. Янишина,

аспірант

(Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні, м. Київ)

yanyshyna@mail.ru

ORCID: 0000-0003-4191-7715

НЕОЛОГІЗМИ У СЛОВНИКОВОМУ СКЛАДІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ХІХ СТОЛІТТЯ (НА МАТЕРІАЛІ ПРОЗОВИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ТВОРІВ)

Стаття присвячена комплексному дослідженню процесів розвитку словникового складу англійської мови ХІХ століття на матеріалі прозових художніх творів. З корпусу лексики англійських романів ХІХ століття виокремлено та проаналізовано неологізми англійської мови ХІХ століття – новотвори, запозичення та семантичні неологізми. Приклади неологізмів розглядаються з погляду їх утворення, належності до певної граматичної категорії та предметної сфери.

Ключові слова: запозичення, категорія, лексика, новотвори, семантичні неологізми.

Постановка проблеми. Художня література увібрала в себе найактуальніші й найуживаніші неологізми ХІХ століття, сприяючи в такий спосіб їхньому поширенню та засвоєнню мовцями. Сюди увійшли новотвори, що виникли внаслідок дії різних чинників – як внутрішньомовних процесів, так і зовнішніх факторів. Зокрема, мова йде про різнотипні словотвірні процеси, наслідком яких є новотвори, запозичення іншомовної лексики та явища перейменування або вторинної номінації, внаслідок яких виникають семантичні неологізми.

Збагачення мовної системи новою лексикою, спричинене потребою у найменуванні нових предметів і понять, що виникли внаслідок еволюції самого суспільства, науково-технічного прогресу, інтеграційних процесів, економічного розвитку, а також прагненням до створення нових засобів вираження, знайшло своє відображення у творах знаних авторів, що є представниками названого періоду (таких, як В. Скотт, В. М. Теккерей, Ч. Діккенс, Ш. Бронте, Дж. Еліот, Т. Майн Рід, В. Вілкі Коллінз, Л. Керрол, Р. Л. Стівенсон, О. Уайльд та інші). Дослідження такого типу перетворень та їхнє відображення у різних письмових джерелах, зокрема в художній літературі, залишається досить важливою темою для сучасної науки про мову.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти мовних змін є предметом аналізу багатьох наукових праць. Так, зокрема, проблемам збагачення лексичного складу мови присвячено роботи таких дослідників, як І. В. Арнольд [1], Ю. А. Зацний [2], О. І. Смирницький [3], L. Bauer [4], L. Bloomfield [5], G. Cannon [6], T. R. Lounsbury [7], L. P. Smith [8].

Проте питання, стосовні причин та шляхів утворення англійських неологізмів ХІХ ст., особливостей їхньої інтеграції та функціонування у різноманітних жанрах художньої літератури цього періоду, досі залишаються актуальними також через відсутність наукових праць, присвячених системному аналізу відповідної лексики.

Метою статті є виявити, класифікувати та визначити особливості утворення та функціонування неологізмів ХІХ ст. в англійських прозових художніх творах.

Виклад основного матеріалу. Внаслідок постійного прогресу і вдосконалення різних сфер життя людей виникає потреба у нових поняттях і номінаціях. Відповідно, мова не може залишатися осторонь і реагує на нові потреби суспільства активацією різних словотвірних процесів, що спричинює виникнення новотворів. Досліджуючи стан мови у певний історичний період, можна дійти висновків стосовно суспільного устрою, рівня культури, ступеня розвитку науки у суспільства певного періоду.

Важливо наголосити на тому, що, на фактично одностайну думку лінгвістів, найчутливішою до всіх змін, які відбуваються у суспільстві, є лексико-семантична система. Словниковий склад мови змінюється щодня. Щоправда, темпи змін у різних групах лексики неоднакові.

Проте з мінливістю мови співіснує інша її риса – тенденція до стабільності, що виявляється в систематизованості внутрішньомовних відношень, унормованості її структури, традиційності мовних законів.

У самій будові мови закладено великі можливості оновлення мовних засобів. Система словотворення завжди готова до продукування нових слів, як тільки з'являється потреба в таких словах. Саме тому і виникають новотвори.

ХІХ століття можна вважати одним із найважливіших і найпродуктивніших періодів історії Великої Британії як у плані економічного і культурного росту, так і з огляду на активний розвиток мовної системи. Особливість цього періоду полягає в тому, що у різних сферах життя суспільства відбувалися постійні зміни, що, звичайно, не могло не позначитися на словниковому складі мови.

Інтенсивна розбудова інфраструктури і залізниці дозволила налагодити зв'язки між віддаленими територіальними одиницями, що значно полегшувало можливість спілкування різних груп населення.

Сфера економіки в цей час відзначилася промисловою революцією і розвитком капіталізму, що значною мірою посприяло виникненню нових технічних та економічних термінів. Зовнішня ж політика була спрямована на колонізацію нових територій. Як зазначає історик англійської мови Лінда Маглстоун, у 1900 році Британська імперія займала 20 % території всього світу і нараховувала 400 мільйонів населення. Кількість англословних громадян, що у 1800 році становила 26 мільйонів, на кінець століття зросла до 126. Внаслідок цього, англійська мова не тільки посилила свій вплив на інші мови світу, а й увібрала до свого складу значну кількість запозичень із багатьох неєвропейських мов.

За способом уведення до мови неологізми поділяються загалом на лексичні – новотвори або запозичення, та семантичні – нові значення вже відомих слів.

Існує значна кількість досліджень, присвячених словниковому складу англійської мови. Особливий інтерес становлять питання класифікації та характеристики різних типів лексики, причини, наслідки та різновиди змін у словнику, різні типи неологізмів та багато інших питань англійського мовознавства. Однак чимало аспектів, пов'язаних із функціонуванням мовної системи в певні історичні періоди розвитку мови, досі не стали предметом окремого дослідження.

Питаннями утворення, функціонування та класифікації нової лексики займається неологія. Під поняттям неології (залежно від контексту) маємо на увазі як галузь мовознавства, що вивчає неологізми, так і сукупність усіх неологізмів.

Що ж до визначення самого поняття словникового складу мови, то, за І. В. Арнольд [1], словниковим складом мови є сукупність усіх слів і еквівалентів слів, що в ньому містяться. Подібною думки дотримується також багато інших мовознавців.

Питання про неологізми досі залишається неоднозначним і актуальним, оскільки навіть визначення терміна "неологізм" є предметом дискусій. На наш погляд, досить повне визначення, що враховує всі ознаки неологізму, запропоновано О. О. Селівановою [9] в її термінологічній енциклопедії, згідно з ним неологізм – це слово або словосполучення, використані мовою в певний період на позначення нового або вже наявного поняття в новому значенні, що усвідомлюються як такі носіями мови.

При цьому важливо враховувати те, що неологізми "за визначенням" стають частиною пасивного словникового складу мови, але з часом "найстігкіші" нові слова засвоюються нею й переходять до розряду загальноживаної лексики. За таких умов статус неологізму втрачається. Тому можна говорити про певну умовність і відносний характер терміна і позначуваної ним категорії.

Слід зазначити, що корпус новотворів, що виступають у проаналізованих нами творах, досить неоднорідний. Кількість неологізмів у творі залежить головним чином від особистості автора. Важливу роль відіграють його соціальний статус, рівень освіти, місце проживання, риси характеру і вподобання. Наприклад, у романах Ч. Діккенса, Дж. Еліот та У. М. Теккерера знаходимо більше прикладів неологізмів, ніж у романах інших авторів. Можливо, це пояснюється тим, що названі автори проживали в містах і значно більше контактували з різними представниками тогочасного англійського суспільства. Найменшу кількість морфологічних неологізмів було виявлено в творах В. Скотта та Дж. Остін. Оскільки це автори кінця XVIII – початку XIX століття, то основу лексичного складу їхніх творів складає лексика саме XVIII століття, і лише декілька неологізмів XIX століття були використані ними.

Проте не останню роль відіграють індивідуальні риси та погляди на світ автора. Свідченням цього є твори сестер Бронте. Незважаючи на спільність походження, умов виховання та проживання, подібність жанрових характеристик, кількість новотворів у їхніх романах різняться. Найбільше їх знаходимо в романі Ш. Бронте "Джейн Ейр". У цьому випадку можна говорити про те, що різниця в кількості використаних у романі неологізмів спричинена саме суб'єктивністю світогляду певного автора. Однак ці відмінності неістотні. Саме тому, аналізуючи неологічний склад творів різних авторів, можна зробити загальні висновки стосовно мовної ситуації певного століття.

У проаналізованих творах було виокремлено 602 приклади новотворів. Із них 458 є такими, що утворені за допомогою афіксів – це 335 суфіксальних та 123 префіксальних неологізмів.

Серед розглянутих прикладів морфологічних неологізмів переважають утворені за допомогою афіксів за такими схемами: V+Suf=N (*bewilderment, dismissal, stunner, accompanist*), N+Suf=A (*exceptional, prosy, documentary, snobbish*), N+Suf=V (*colloquise*), V+Suf=A (*embracive*), A+Suf=V (*olden*), A+Suf=N (*outspokenness*), A+Suf=Adv (*blandly*), Pref+A=A (*indefinable, undemonstrative, irrealizable*), Pref+gerundive of V=A (*uncompromising*), Pref+V=Adv (*agrin*), Pref+V=V (*prearrange*), Pref+N=N (*unpunctuality*), Pref+Adv=Adv (*unpromisingly*).

Не менш поширеним способом словотворення є словоскладання. Це пояснюється низкою причин: морфологічними (відносно невелика кількість суфіксів), лексичними (порівняно невелика кількість відносних прикметників) і синтаксичними (наявність в англійській мові таких синтаксичних конструкцій, які сприяють їхнім змінам і перетворенню на складне слово). Зазвичай англійські неологізми, що утворилися за допомогою цього способу, мають у своєму складі дві основи і дуже рідко – три або більше. Серед прикладів проаналізованих неологізмів переважають складні слова, що утворені за моделями N+N (*dreamland, cardboard, markswomen*), N+A (*lifelong*), V+N (*scapegrace*), A+N (*hardbake*).

Важливу роль у словотвірних процесах, характерних для англійської мови XIX століття, відіграло скорочення слів. Оскільки в англійській мові переважають одно- й двоскладові слова, особливо часто скороченню підлягають багатоскладові слова-запозичення. Основними причинами утворення таких неологізмів видаються схильність до раціоналізації мови та економія мовних зусиль. У проаналізованих творах переважна більшість скорочених слів – це різні види усічень (*sham, cab, phoby*). Хоча скорочені слова використовуються у різних сферах життя і діяльності людини, в тому числі у художній літературі, виникають вони найчастіше в розмовній мові.

Серед проаналізованих прикладів скорочень знаходимо такі, що утворилися від скорочення словосполучень. Так, наприклад, англійський іменник *cobra* утворився внаслідок скорочення повної назви тварини (порт.) *cobra de capello*.

Значну частину серед морфологічних новотворів складають неологізми, утворені за допомогою конверсії. Проаналізовані приклади неологізмів, що виникли внаслідок конверсії, можна поділити на групи відповідно до схеми їх утворення. Найпродуктивнішими виявилися схеми $N \rightarrow V$ (to *scarp*), $V \rightarrow N$ (a *scrunch*), $A \rightarrow V$ (to *tidy*). Питання про конверсію спричинило багато дискусій стосовно її сутності, часу виникнення тощо.

Розгляд матеріалу художніх творів засвідчив, що XIX століття стало досить продуктивним періодом в історії англійської мови щодо запозичень нових слів із різних мов світу. Запозичені слова приходили до англійської мови внаслідок пожвавлених економічних, політичних та культурних зв'язків і використовувалися для найменування як нових понять і речей, так і для вже відомих. Неологізми-запозичення поширювалися різними шляхами – через безпосереднє спілкування, ділову переписку, літературу.

Значну роль відіграла художня література, насамперед романи, оскільки автори часто використовували популярну іноземну лексику, а також невідомі більшості мовців "екзотичні" слова.

Англійська література XIX ст. характеризується різноманіттям напрямів і жанрів. Кількість запозичень у художніх творах відомих авторів цього періоду також істотно різниться. Це спричинено, зокрема, індивідуальним стилем автора, літературним напрямом та жанром, до якого належать його твори.

Початок століття ознаменувався появою напряму романтизму із властивим йому протестом проти класичної розсудливості, правил, захопленням старовиною та екзотикою. Саме в цей період зросло, зокрема, зацікавлення шотландською культурою та побутом, що знайшло відображення в творчості В. Скотта. В центрі літературних ідей романтизму – природа та сільський антураж. Тому в творах письменників початку XIX ст., а саме засновника історичного роману В. Скотта, авторки готичних романів М. Шеллі та романістки, яку називали провісницею епохи реалізму, – Дж. Остін – знаходимо найменше прикладів запозичень.

На зміну ідеям романтизму з характерною для нього ідеалізацією тихого провінційного життя, приходить епоха реалізму – панування промислової буржуазії, її вивищення над аристократією, епоха шаленого темпу життя у промисловому місті, практичності й зацікавлення долею звичайних працівників. Яскравими представниками цього періоду стали Ч. Діккенс та В. Теккерей. Зацікавлення міським життям зумовило використання у творах лексики, поширеної і "модної" в той час у міському середовищі. За таких обставин, до творів авторів середини XIX ст., зокрема таких відомих романісток, як Ш. Бронте, А. Бронте, Е. Бронте, Е. Гаскел, Дж. Еліот та автора детективних романів В. В. Колінза потрапила велика кількість іншомовної лексики, серед якої кількісно переважають французькі запозичення.

Наприкінці XIX ст. відроджуються ідеї індивідуалізму та естетизму. Молоді представники буржуазії, що отримали свої статки у спадок, не докладаючи значних зусиль, цікавляться мистецтвом, музикою, літературою. Вони стають прихильниками естетичного напряму, в центрі уваги якого перебувають витончені переживання.

Одним із яскравих представників цього напряму став О. Уайльд. Оскільки у його творах особлива увага приділяється мистецтву, їхній лексичний склад багатий на запозичення з французької, німецької та італійської мов, латини.

Індустріалізація промисловості зумовила швидке зростання темпів урбанізації. Як протест проти цього явища виникає ніцшеанство, у центрі якого – культ сили, гіпертрофований естетизм.

Література цього періоду характеризується появою нового жанру – пригодницького роману, найвідомішими представниками якого були Р. С. Стівенсон, Т. М. Рід, Г. Хаггард. Лексичний склад романів цих авторів вирізняється великою кількістю запозичень із неєвропейських мов. У Т. М. Ріда це американізм та запозичення з іспанської мови, у Г. Хаггарда це запозичення з різних африканських мов, арабської мови, канадського варіанта англійської мови.

Лексичному складові усіх проаналізованих творів притаманна наявність певної частки іншомовної лексики, проте кількість і характер запозичень різняться не тільки залежно від періоду написання твору, але й від індивідуальності автора. Неологічний склад творів деяких романістів, що працювали в одному напрямі, значно відрізняється.

Завдяки тісним контактам із багатьма європейськими країнами, в XIX столітті в англійській мові з'явилася чимала кількість іншомовної лексики. Звичайно, найбільшу частину складають запозичення з французької мови (*blouse, crochet, chiffonier*). Проте не менше значення мають надходження з гельської (шотландської) (*yarpha, lameter*), латини (*platinum, myth*) та грецької мови (*kleptomania*). Дещо менша частка нової лексики припадає на німецьку (*poodle*), їдиш (*yahrzeit*), норвезьку (*langspiel*), іспанську (*stampede*), італійську (*fiasco*), ірландську (*to streel*), польську (*britzka*) та інші мови.

Унаслідок колонізаційної політики Британією були захоплені величезні території поза межами Європи. Це посприяло запозиченню нової лексики з багатьох неєвропейських мов: мови африкаанс (*cartle*), гінді (*chutney*), турецької (*yataghan*), арабської (*bismillah*), мови зулу (*induna*), мови тсвана (*tsetse*) тощо. Окремо слід сказати про слова, типові для американського варіанта англійської мови (*to smarten*).

Семантичний словотвір виявився досить продуктивним способом поповнення лексичного складу англійської мови XIX століття новими одиницями. Багато лексем зі старого фонду змінили своє значення, при цьому нове значення або залишилося співіснуювати разом зі старим, або повністю витіснило його з ужитку.

Кожне слово проходить свій власний шлях розвитку. З моменту своєї появи у мові воно може безліч разів набувати нових значень, втрачати деякі старі, ставати полісемантичним чи однозначним, запозичуватися іншими мовами і т.д.

Людське суспільство постійно розвивається та набуває нового досвіду. Саме прагнення до творчості та до пізнання всього нового, притаманне тільки людським істотам, врешті спричиняє рух уперед до нових здобутків та винаходів.

Досвід, як відомо, – поняття безмежне, він набувається та передається через покоління, і ця передача відбувається саме за допомогою мови, усної чи писемної. Нові поняття, що виникають унаслідок розвитку суспільства для того, щоб не зникнути, а увійти в життя людини, мають бути названі, тобто певним чином означені.

Якщо з яких-небудь причин створення окремого слова для нового поняття неможливе чи небажане, відбувається використання старого лексичного матеріалу. Отже зміна значень уже наявних у мові лексичних одиниць дозволяє не створювати для кожного нового поняття окреме слово, що істотно розширює використання внутрішньомовних ресурсів.

Питання про семантичний словотвір так само є досить неоднозначним. Проте, оскільки внаслідок набуття словом нового значення відбувається номінація нових речей та явищ, а словниковий склад мови поповнюється новою одиницею, його можна вважати окремим способом словотвору.

Серед причин виникнення семантичних новотворів називають прагнення до економії внутрішньомовних словотвірних ресурсів, вживання слова у новому для нього функціональному стилі. Також причиною може бути виникнення неоднозначності, прагнення мовців до надання вже відомим словам виразності та емоційного забарвлення.

Існує декілька класифікацій типів зв'язку між значеннями полісемантичного слова. Приклади семантичних неологізмів були розподілені нами відповідно до схеми, запропонованої російським мовознавцем М. В. Нікітіним.

Існують три основні типи змістовних зв'язків – імплікаційний, класифікаційний і знаковий (конвенційний, семіотичний).

Імплікаційні зв'язки – це когнітивний аналог реальних зв'язків сутностей об'єктивного світу, їхньої взаємодії та залежностей. Це відображення зв'язків між речами, між частиною і цілим, між річчю і ознаками, між ознаками. Одне поняття передбачає, викликає думку про інше, тобто імплікує інше поняття, якщо передбачається якась залежність, взаємодія, зв'язок відображуваних ними сутностей. Імплікаційні зв'язки значень широко представлені в семантичних структурах багатозначних слів. Не всі, але більшість із них можуть бути описані як метонімічні.

Класифікаційні зв'язки – розумовий аналог розподілу ознак у речах. Об'єктивною основою класифікаційних зв'язків понять і значень є спільність сутностей об'єктивного світу за їхніми ознаками. На відміну від імплікаційних зв'язків, у цьому випадку сутності об'єктивного світу не поєднані якими-небудь реальними відносинами, зв'язками, залежностями, взаємодіями, але виявляють певну спільність ознак. Зв'язок між двома сутностями встановлюється у свідомості, але відображає не який-небудь реальний зв'язок сутностей, а спільність притаманних їм ознак.

Класифікаційні зв'язки бувають двох типів: 1) гіпо-гіперонімічні; 2) симілятивні.

Гіпо-гіперонімічні зв'язки встановлюються між поняттями різного рівня узагальнення. Залежно від напрямку зв'язку, тобто залежно від того, яке поняття і яке значення багатозначного слова береться за вихідне, розрізняють зв'язок спеціалізації (інклюдивний) і зв'язок генералізації (екслюдивний).

Симілятивний класифікаційний зв'язок має місце в тому випадку, коли спільна частина не вичерпує змісту жодного з концептів: окрім спільних семантичних ознак, концепти містять ще ознаки відмінні для кожного з них. Симілятивні зв'язки зазвичай описуються як метафоричні.

Серед проаналізованих прикладів семантичних неологізмів найчисленнішу групу становлять лексеми з імплікаційним типом зв'язку (69 %). Загалом такий тип зв'язку може бути описаний як метонімічний. Менш чисельну групу складають одиниці з класифікаційним типом зв'язку (31 %).

Висновок. Як показує аналіз, найбільшою мірою неологічними є твори авторів середини XIX ст.: Вільяма Теккерея (кількість неологізмів у його романах становить третину від загальної кількості проаналізованих лексичних одиниць), Джордж Еліот, Чарльза Діккенса, Шарлотти Бронте. Однак, з іншого боку, неологічний склад романів Оскара Уайльда та Генрі Райдера Гагарда, які є представниками кінця XIX ст., не поступається таким авторам середини століття, як Вільям Вілкі Коллінз, Емілія Бронте та Елізабет Гаскелл. Найменшу ж кількість неологізмів було виявлено у романах авторів початку століття – Вальтера Скотта, Мері Шеллі, Джейн Остін, а також Льюїса Стівенсона, творчість якого припадає на кінець століття. Такий нерівномірний розподіл неологізмів у творах представників різних періодів XIX ст. доводить, що кількість нової лексики, використаної у певному художньому творі, значною мірою залежить від стилю й уподобань самого автора і лише частково від того, коли було написано твір.

Найбільшу кількість новотворів знаходимо в групі іменників. Саме субстантивні утворення становлять 56 % від загальної кількості виявлених неологізмів. Словниковий склад англійської мови істотно розширився також завдяки прикметниковим утворенням, розглянута група прикметників досить численна й складає 30 % від загальної кількості нових слів. Значно меншою кількістю представлена група дієслів – їхня кількість складає всього 9 %. В усіх проаналізованих типах неологізмів група дієслів становить меншість. Група прислівників склала близько 5 %. На основі схеми секторів загальної картини світу англійської мови, побудованої укладачами "The Oxford Dictionary of New Words" (2nd ed., 1999), виявлено, що більшість проаналізованих прикладів неологізмів належить до сфери суспільного життя і дозвілля – 79 %. Значно менший відсоток складають ті, що стосуються сфери "людина і суспільство" – 6 %, навколишнього середовища – 3 % та ділової сфери – 3 %. Дещо поступається кількісно корпус лексем, належних до таких галузей, як наука і техніка (2,5 %), медицина (2 %), образотворче мистецтво і музика (2,5 %). Найменшу кількість неологізмів виявлено у сферах, стосовних політики (1 %), військової справи та зброї (1 %).

Перспективи досліджень полягають у подальшому поглибленому вивченні та аналізові лексичного складу англійської мови XIX століття на матеріалі творів художньої літератури цього періоду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Арнольд И. В. Лексикология современного английского языка / И. В. Арнольд. – М. : Высшая шк., 1959. – 351 с.
2. Зацний Ю. А. Неологізми англійської мови 80-90 років XX століття / Ю. А. Зацний. – Запоріжжя : РА "Тандем-У", 1997. – 396 с.
3. Смирницкий А. И. Лексикология английского языка / А. И. Смирницкий. – М. : Изд-во лит. на иностр. яз., 1956. – 260 с.
4. Bauer L. English Word-Formation / L. Bauer. – Cambridge : CUP, 1983. – 296 p.
5. Bloomfield L. Language / Leonard Bloomfield. – L. : George Allex and UNWIN LTD, 1933. – 566 p.
6. Cannon G. Historical Changes and English Word-Formation : Recent Vocabulary / Garland Cannon. – New York : Lang, 1987. – 340 p.
7. Lounsbury T. R. History of the English language / T. R. Lounsbury. – N. Y. : Holt, 1897. – 515 p.
8. Smith L. P. The English language / L. P. Smith. – L. : Williams and Norgate, 1912. – 256 p.
9. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля, 2006. – 716 с.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Arnol'd I. V. Leksikologiya sovremennogo angliiskogo yazyka [Lexicology of Modern English] / I. V. Arnol'd. – M. : Vysshaya shk., 1959. – 351 s.
2. Zatsnii Yu. A. Neologizmi angliis'koї movi 80-90 rokiv XX stolittya [Neologisms of English of the 80-90th years of the XX century] / Yu. A. Zatsnii. – Zaporizhzhya : RA "Tandem-U", 1997. – 396 s.
3. Smirnitkii A. I. Leksikologiya angliiskogo yazyka [English Lexicology] / A. I. Smirnitkii. – M. : Izd-vo lit. na inostr. yaz., 1956. – 260 s.
4. Bauer L. English Word-Formation / L. Bauer. – Cambridge : CUP, 1983. – 296 p.
5. Bloomfield L. Language / Leonard Bloomfield. – L. : George Allex and UNWIN LTD, 1933. – 566 p.
6. Cannon G. Historical Changes and English Word-Formation : Recent Vocabulary / Garland Cannon. – New York : Lang, 1987. – 340 p.
7. Lounsbury T. R. History of the English language / T. R. Lounsbury. – N. Y. : Holt, 1897. – 515 p.
8. Smith L. P. The English language / L. P. Smith. – L. : Williams and Norgate, 1912. – 256 p.
9. Selivanova O. O. Suchasna lingvistika : terminologichna entsiklopediya [Modern Linguistics : Terminological Encyclopedia] / O. O. Selivanova. – Poltava : Dovkillya, 2006. – 716 s.

Янишина Л. С. Неологизмы в словарном составе английского языка XIX века (на материале прозаических литературных произведений).

Статья посвящена комплексному изучению процессов развития лексического состава английского языка XIX века на материале художественных произведений. Из корпуса лексики английских романов XIX века отобраны и проанализированы неологизмы английского языка XIX века – новообразования, заимствования и семантические неологизмы. Примеры неологизмов рассматриваются с точки зрения их образования, принадлежности к определенной грамматической категории и предметной сфер.

Ключевые слова: заимствования, категория, лексика, новообразования, семантические неологизмы.

Yanyshyna L. S. Neologisms of the English Vocabulary of the XIXth Century (on the Material of Prosaic Literary Works).

The thesis is devoted to the study of the development of English lexical structure of the XIXth century on the material of novels. It deals with the analysis of neologisms of the XIXth century – morphological neologisms, borrowings, semantic neologisms.

The research focuses on the ways and means in which English vocabulary has grown. The main types of innovations in the English language of the XIXth century (borrowings, lexical neologisms) have also been characterised. The main sources of borrowings have been described. Peculiar features of semantic neologisms and productive word-formation types in the English language have been established. Lexical peculiarities of the novels and their function in the processes of development and enrichment of the English language have been determined.

The number of neologisms is different in different novels. Such authors of the middle of the XIXth century as William Makepeace Thackeray, George Eliot, Charles Dickens, Charlotte Brontë used great amount of new words in their novels. But on the other hand, in the novels by such authors of the end of the XIXth century as Henry Rider Haggard and Oscar Wilde the number of neologisms is nothing less than in the works by Emily Jane Brontë, Elizabeth Gaskell and William Wilkie Collins, authors of the middle of the same century. The least number of neologisms was found in the novels by authors of the beginning of the century (Walter Scott, Mary Shelley, Jane Austen) and in those by Robert Louis Stevenson, author of the end of the XIXth century. So we can conclude that the amount of new words in a novel depends not only on the period when it was written, but on the tastes and preferences of the author.

Key words: borrowings, category, lexical neologisms, vocabulary, semantic neologisms.